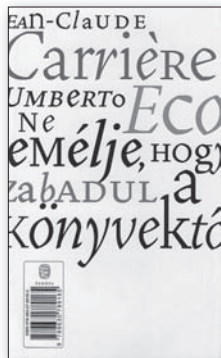

tén más könyvekről szóló könyv lett. A nagynevű színpadi szerző és forgatókönyvíró, Jean-Claude Carrière, valamint a világhírű regényíró és szemiotika-professzor, Umberto Eco beszélgetőkönyve ráadásul igazi csemege a vérbeli bibliofil számára. Nagy szellemek, mint tudjuk, gyakran találkoznak, két ekkora hatású szellem azonban ritkán méri össze erejét. Beszélgetésük, melynek fókuszában a könyvkultúra áll, de elkalandozik a kultúrtörténet, az ipartörténet, a szociológia, a történelem és a művészetfilozófia területeire is, egyszerre egyetértő, egymásra licitáló propaganda a humanista értékek mellett, és szelíd szellemi párbaj, amelyet bármely fél iránti nagyvonalúság nélkül hozhatunk ki döntetlenre. Az egyetlen nyertes: az olvasó.

A kötet végére érve úgy érezhetjük, hogy a könyvvel mint kulturális termékkel, a gondolatok hordozójával, a szellemi fejlődés/haladás szimbólumával, mint szakrális tárggyal, gazdasági termékkel vagy könyvészeti produktummal kapcsolatos összes lehetséges problematikát sorra vették a beszélők. Rajongó könyvbarátok ugyan, mégsem hajlandók kritikátlanul magukévá tenni a divatos kultúrpresszi-

mista nézeteket, elvetik az aranykor-elméleteket, nem félnek a technológiai fejlődéstől, és nem kiáltják a könyv végét az e-bookok megjelenése miatt. Mi több, egyfajta lelkesedés is kiolvasható mondataik mögül a legújabb technikai vívmányok iránt. Ment-e a könyvek által a világ elébb? Igencsak kétséges. Tisztelhetjük-e feltétlenül letűnt korok érinthetetlen auktoraikat? Megbízhatunk-e a könyvek révén átörökölt emlékezetben? Hát

persze hogy nem! A ma rendelkezésünkre álló, könyvek által hordozott tudás százféle szelekción ment át az évezredek során, és ezen szűrők között aligha találjuk meg az igazság következetes felkutatásának igényét. Könyvégetések, indexek, természeti katasztrófák, vallási-politikai-ideológiai cenzúra: csak néhány módja a kontraszelekciónak, az ostobaság értékgyilkos machinációinak. Ami megmaradt, mégis elképzelhetetlen mennyiség, befoghatatlanságának közhelyszerűen idézhető példája Borges bábeli könyvtára. Maradt tehát bőven tartalék a megveszekedett könyvfalónak. Mindemellert olyan kérdések is sorra kerülnek, amelyek már egyértelműen a bibliofil csendes örületének tünetei, és amelyekben könnyen magunkra ismerhetünk.

A könyv mint tárgy iránti lelkesedés, a könyvtár mániákus gondozása, gyarapítása, rendezgetése, porolgatása és szaglászása, a könyvektől való függőség mint valóság pszichés addikció, és még sorolhatnánk.

Érdekesen bontakozik ki e beszélgetés során a két nagy gondolkodó személyisége is. Carrière vehemensebb, szószátyár, csapongó, exhibicionista természet. Szavaiból féktelen, kielégíthetetlen szenvedély árad, el akar kápráztatni, meg akar fertőzni rajongásával, a 18. századi francia szalonok kései gyermeke ő. Eco lassabb, szűkszavúbb és filozofikusabb, kevésbé a kultúrtörténet csemegézni való története, mint inkább a kultúra dinamikája, mechanizmusai érdeklik, így nagyszerű ellenpárja az excentrikus franciának. Szellemi kettősük valóságos intellektuális tűzijáték, egyszerre hűvös és elragadtatott, elfogult és objektív, monomániás és széles látókörű. A könyv legnagyobb erénye mégsem abban áll, hogy friss, megalapozott nézőpontokat kapunk az emberi kultúra megközelítéséhez, hogy számos lexikális ismerettel gazdagodunk vagy hogy jól szórakozunk, hanem abban a mellékhatásban, hogy rajtunk is leküzdhetetlen intellektuális mohóság vesz erőt, sürgető késztetés, hogy befaljuk az egész Gutenberg-galaxist (csak hogy még egy könyves közhelypatront eldur-

rantsunk). Inspiratív, gondolatgazdag könyv tehát a *Ne remélje, hogy megszabadul a könyvektől*, valóságos szellemi hullámvasút, melyet minden könyvedvel embernek olvasnia kell.

FALVAI MÁTYÁS

(Fordította Sajó László, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2010, 292 oldal, 3200 Ft)

Kultúra és Kritika

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem internetes kritikai portálja, a KuK (Kultúra és Kritika) az egyetem hallgatóinak és tanárainak közös munkája. Az itt megjelent írásokból tallózó első gyűjteményes kötet 2011 januárjában látott napvilágot. Ahogy a honlapon és a könyv fülszövegében olvashatjuk: „a KuK célja egy olyan, hetente bővülő internetes kritikai portál működtetése, mely a kritikaírás gyakorlata során kísérli meg újra felfedezni a kritika eredeti, értékközvetítő szerepét”.

A KuK kötet, ahogy az az előszavából is kiderül, egységes, magas színvonalra törekszik, tehát a 2008 és 2010 közötti legjobb írásokat tartalmazza, gyűjti össze az oldalról. Az ebben a két évben megjelent mozifilmek, kiadott vagy újra kiadott szépirodalmi, filozó-

fiai, esztétikai témájú könyvek, aktuális kiállítások, friss színházi rendezések, koncertbeszámolók, új zenei albumok képezik az írások tárgyát. Ezek a cikkek ugyanazokban a „blokkokban” találhatóak a könyvben, amelyekben az internetes portálon is: *film, irodalom, esztétika-filozófia, kiállítás, színház, zene, interjú, a műalkotás eredete, most olvastam*. Az utolsó két fejezetet leszámítva a címek magukért beszélnek. *A műalkotás eredetében* alkotók saját munkáikról írnak, azok keletkezéséről, történetéről és inherensen a művészettel

kapcsolatos reflexióikról. *A most olvastam* részben a PPKE tanárai friss vagy felfrissített olvasmányélményeikről számolnak be; ezek kevésbé kritikai jellegű írások, sokkal inkább esszéisztikusak, személyesek. A kritikák főleg pozitívak, de nem elvakult méltatásai az adott tárgynak, ugyanúgy megjelenik a bíráló hang is, természetesen a kellő finomsággal, mindenféle arroganciát nélkülözve.

Az interjúkat külön kiemelném, mivel fantasztikus, ugyanakkor meglehetősen különböző egyéniségekkel (Jelenits István, Víg Mihály, Tverdota György, Harcsa Veronika) sikerült beszél-

getniük a hallgatóknak, remek, rendhagyó kérdésekkel készülve és könnyítve meg ezáltal az interjúalanyok dolgát.

Feltehetjük a kérdést: vajon kinek szól ez a kötet? Tulajdonképpen mindenkinek, akit érdekel a művészet, a kultúra, és szívesen olvasna igényes kritikákat a különböző alkotásokról, előadásokról. Természetesen manapság csak egy szűk réteget vehetünk itt számításba: a szakmában lévőket, egyetemi hallgatókat. A könyv a szerkesztőség címen rendelhető meg, tehát ismernünk kell a honlapot,

hogy hozzájuthassunk. Ugyanakkor ez egy oda-vissza működő folyamat, mert ha esetleg a könyv úgy kerül a kezünkbe, hogy nem ismerjük a portált, akkor a borítón feltüntetett webcím (kuk.btk.ppke.hu), illetve a fülszöveg vagy az előszó segítségével könnyen

értesülhetünk arról, hogy a kritikai anyagnak csupán egy részét tartjuk a kezünkben. A kötet így reklámot jelent az internetes portálnak is, ahol még több írást olvashat az érdeklődő.

Az előszón és a kritikai munkákon kívül a könyv végén megtaláljuk a szerkesztőket is (az alapítóktól a jelenlegiekig), továbbá

egy összesített tartalomban a portálon megjelent összes cikk leltárát – időrendben visszafelé, ami szintén az interneten történő böngészéskor segít eligazodnunk, illetve felkeltheti érdeklődésünket a különböző címek, témák megadásával.

A legtöbb „diák szerző” stílusa már-már tapinthatóvá válik, tudományos egyéniségként kezdenek kibontakozni, ami a kötet koncepciójaként megjelölt gyakorlatorientáltságnak köszönhető, vagyis az arra való törekvésnek, hogy az egyetem elméleti oktása mellett a tudományos élet alkotói, „praktizáló” részébe is belerázódjanak a hallgatók.

Legfontosabbnak azonban azt tartom megjegyezni, hogy a kötetként való megjelenés, illetve az, hogy szakemberek (az egyetem tanárai) támogatták és vitték véghez ezt a tervet, szavatol az írások minőségéért, ami korántsem elhanyagolható szempont manapság, az internet korában, amikor is rengeteg kritikának álcázott, minőségen aluli írással találkozhatunk a világhálón. Mindenképpen olvasásra ajánlom a sorozat első részét, várjuk a következőt!

VARGA VIKTOR

(Szerkesztette Cseke Ákos
és Horkay Hörcher Ferenc,
PPKE BTK, *Piliscsaba*, 2010,
188 oldal, ár megjelölés nélkül)

GERVAI ANDRÁS: *Fedőneve: „szocializmus”*

Gervai András nagy jelentőségű könyve lelkiismeretes kutatómunka eredménye. Tényekből és vizsakereshető aktákból, iratokból tájékozódik, nem hagyja féligazságokkal megvesztegetni magát. A legendák és a tekintélyelvűség zavaros ködéből kiemelt emberek teljes valóságukban történő leleplezése közelebb visz bennünket valósághoz. „Gyerekkoromtól valahogy ösztönösen megsejtettem a nagy titkot, a mindent átszövő hazugságot, színlelést. Elég, ha csak a november 7-i szónoklatokra, vagy a kisdobos, majd még inkább az úttörő mozgalom agyimosására gondolok” – írja bevezetőjében a szerző.

A Kádár-rendszer egykori ügynökeinek, titkosszolgálati alkalmazottainak névvel és beosztással, tevékenységi körrel együtt napvilágra hozott dokumentumai fontos állomásként szolgálnak a továbblépés érdekében. A titkosszolgálatok működésének tüzetes megismeretése manapság divattá vált, reneszánszát éli. Jobb későn, mint soha; szerencsésebb országokban ez azonnal, a rendszerváltás körüli időkben kíméletlenül megtörtént. Nem baj, mi, magyarok soha nem voltunk a kapkodó gyorsaság hívei.

Az ismert emberek kimeríthetetlennek tűnő tárházában való bókálzás olyan neveket hoz a fel-